

Адам Костецький воював у Монголії, Китаї

Коли з любиковицьким сільським головою Григорієм Мацкевичем завітали до 83-літнього Адама КОСТЕЦЬКОГО, ветерана Другої світової війни, учасника бойових дій на території Росії, Монголії, Китаю, то навіть і не очікували, що господар виявиться таким цікавим співбесідником. В очах у нього блищить нетлінний жар, волосся вкриває сивина, але вона зовсім не помітна, адже душа цієї людини наповнена добротою та щирістю, молодечим завзяттям.

Шістнадцять років тому померла дружина Адама Никоновича, відтоді хазяїнує сам, троє синів і донька допомагають. Попри свої літа, хазяїн тримає добре господарство.

- Оце в мене десять курок і півник, а ще пєс! - жваво розповідає чоловік. Присідаємо в саду на невеликій дерев'яній лавочці, що біля криниці змайстрував старійшина. Над нами яскраво квітнуть груші, вишні, розкривають перші духмяні пуп'янки молоді та старі яблуньки. Влітку та восени буде хороший і солодкий урожай. Усе це Адам Костецький посадив сам.

Далі господар розповідає, що по судівству мешкає його найстарша донька Надія, частенько навідується до батька. Після неї через два роки з'явився Іван, котрий довгий час працював головою колгоспу, Микола народився в сім'ї третім, зараз він на посаді керуючого справами депутатського корпусу районної організації БЮТ у м. Сарни та помічник народного депутата України. Наймолодший Василь проживає в Любиковичах. Опісля Адам Никонович приємно посміхається: «Усі на мене схожі!».

Коли почав розказувати про свою нелегку долю, то в очах з'явився важкий смуток: «Служив у Марійській АРСР, у Казані. Спочатку привезли в Сарни, де кілька годин тренувалися, а згодом лейтенант повідомив, що сьогодні ж доставлять для подальшого тренувань в обласний центр, де вже були хлопці з Дубровицького району». Але сарненцям не судилося успішно доїхати до Рівного, дорогою їх наздогнали автоматники (за наказом воєнкома), зібрали в колону й під конвоем відправили на станцію «103 кілометр». З вікна потяга зміг вистрибнути лише один юнак. Відтак командували в Марійську АРСР. Там, далеко від дому, сумлінно виконував свій військовий обов'язок Адам Костецький, був військовим запасу. Демобілізували шостого травня 1945 року, а вже восьмого поштар приніс приємну звістку - війна закінчилася, ми перемогли!

- Ото радості було! - продовжує чоловік. - Потім наш полк розмундирували, цілий день були на річці, в лузі.

Але недовго дали хлопцям тишитись: уже 15 травня відрядили до Монголії, для участі у воєнних діях. Там по дев'яносто-сто кілометрів пішки проходили без відпочинку, чекаючи наказу командира, котрий їхав попереду колони, на привал. Молодий хлопець зовсім вибився з сили, до того ж, ніс на плечах важкого кулемета, а фляги були скляні -десь трохи вдарився чи оступився, розбилися. Добре, що командир відділення, за словами Адама Никоновича, трапився хороший, спеціально для молодого військового ніс дві німецькі фляги-трофеї, що здобув у бою. Сам начальник був набагато старшим за парубка, з 1914 року. Коли оголошували привал, давав зробити йому два ковтки води, щоб хоч трохи втамувати шалену спрагу, та дрібку цукру, щоб у роті не пересихало. Адам клав під плітку хустинку, щоб сонце не так міцно пекло. Спека була шалена... Що вже говорити про молодих людей, навіть коні не витримували, мерли під час мандрівки.

Згодом, коли проходили довгі та важкі дороги Китаю, під час привалу на

галявині, прибув на літаку радянський воєначальник Іван Конєв (генерал-лейтенант, маршал, двічі Герой Радянського Союзу, заступник міністра Збройних сил СРСР) і наказав переходити на «підніжний корм», бо запаси продуктів харчування вичерпано, кухня вистає. Саме з'явилася молода кукурудза, але нею не наситишся. Згадує, що наказували рядовим рубати й варити по три качани на кожного солдата. Розповідає Адам Костецький, що мусили служиві заходити у фандзи (намети, в яких проживали китайці), щоб попросити рису чи крупи. Та й сам чоловік зізнається, що непогано вивчив китайську. Важко було, адже шлунок весь час нив, просив їсти.

- Інколи вдавалося зловити якийсь телятко, то трохи м'яса можна було до рота покласти, - зізнається Адам Никонович. Частенько харчувалися чумизою (однорічна злакова кормова рослина, китайське просо), яка була не дуже смачною, однак іншого виходу не існувало, треба було чимось тамувати голод.

Згодом добралися до Квантунського півострова (на якому, до речі, розташоване місто Порт-Артур, нині Люйшунь), там були надсекретні бази флоту Китайської Народної Республіки. Хлопців змусили спалити радянський військовий одяг, надіти японську форму, в якій було до знемоги спекотно. Згодом командир роти наказав форсувати ріку Сяндзян, що сягала в ширину, за словами Адама Костецького, майже кілометр. Багато потопилося коней, ішаків, аж допоки дісталися довгоочікуваного берега. Течія буквально зносила, збивала, а якби впаав, то вже й не підвівся б. Добре, що товариш запропонував перебрести, міцно тримаючись за руки, що самому зробити дуже важко. Під час форсування ріки втопили у водах радянські гармати: «сорокоп'ятку» та протитанкову калібру-57 мм, що була дієвою проти німецької важкої артилерії, особливо танків «Тигр» і «Фердинанд» (бойовою масою 65 тонн). Та не встигли хлопці віддихатись, як через декілька хвилин отримали наказ форсувати ріку назад, а заразом і дістати з води втрачену зброю. Близько двох тижнів полк намагався це зробити, але техніку замулило річковим піском. Нарешті вдалося підняти на берег «сорокоп'ятку», щоправда, довелося зламати замок, а згодом і другу гармату, котру тягли, як ріпку, а коли осилили - помітили, що дуло зігнуло в дугу. Тоді командир полку похвалив хлопців, бо якби не витягли, віддали б начальника під трибунал.

А от доволі цікава історія трапилася з Адамом Костецьким на привалі. Замість того, щоб відпочити на лівому узбіччі дороги, перейшов на праве, по якому їде техніка. Так і заснув, зморений тривалою бойовою мандрівкою. Аж допоки не прокинувся через декілька годин від голосного шуму, та було вже пізно: танк так і шугонув над головою, ще б трохи - і... Словом, пощастило па-

рубку. Солдати миттю вистрибнули із танка, полегшено зітхнули. І тут дізнався не дуже приємну новину: його дивізія вже двадцять п'ять кілометрів попереду. Танкісти агітували хлопця перейти до них на службу, але Адам Никонович відверто відмовився: «Я що, схожий на дезертира?». Пощастило: наздогнали рідну дивізію вже тоді, коли вона знову була на привалі, щоправда, задалеко...

Усього було на життєвому шляху... Як служив сапером після чергового переформування військової частини, ледь не злетів у повітря, якимось встиг відбігти. А командир роти йому каже: «Сапер поміляється двічі: як іде в сапери і як підірвається...».

У часи радянсько-японської війни в Південну Корею Америка висадила 60000-ний десант, тим самим настороживши наші війська, адже Північну Корею захопила Росія. «Якби Південна Корея не відбила напад, - каже Адам Костецький, - то, за словами капітана, довелося б знову порох нюхати...». Акт про капітуляцію Японії підписала 2 вересня 1945 року. Сім років прослужив Адам Никонович у війську, побачив і пережив багато на своєму віку.

Після повернення в Україну, недовго побувши на рідних землях, переїхав на 2 роки до Херсона, де навчався на комбайнера в м. Красний Перекоп. За словами оповідача, сильна школа. Попервах було важко, та встояв Адам Костецький, хоч куди повертали крутосхили його долі. З 1954 року мешкає в с. Мар'янівка, виростив з дружиною 4 дітей, залишив свій слід на землі... Нагороджений медалями за участь в японській війні, Другій світовій.

Стеляться над річкою тумани,
Буйно квітне у садах бузок.
Гордо йдуть поважні ветерани,
Сиві ветерани між квіток.

Наче молодість
і старість поєднались,
Наче радість-сльози обнялись,
Наче час, у долю закохавшись,
В душі ветеранів поселився.

Я вручу тюльпани їм на згадку,
Ветеранам квіти до лиця...
Я - як юне, молоде зернятко,
А вони - як дерево життя.

Спілкувався Петро КАТЕРИНИЧ.
Фото автора.